

עת"א 47323/01/18 - א צ נגד ועדת השחרורים, היועץ המשפטי לממשלה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 47323-01-18 צ נ' ועדת השחרורים ואח'

לפני: כבוד הנשיא אברהם טל - אב"ד

כבוד השופטת ורדה מרוז, סג"נ

כבוד השופטת דבורה עטר

העותר א צ

נגד

המשיבים

1. ועדת השחרורים 2. היועץ המשפטי לממשלה

פסק דין

1. לפנינו ערעור על החלטת ועדת השחרורים (להלן: "הוועדה") בוש"ר 42789-06-17 מיום 4.1.18, לפיה דחתה את בקשת העותר לשחרור מוקדם בתנאי תוכנית מרכז "התחלה חדשה" שהוצגה בפניה ובפנינו.

2. המשיב מרצה מאסר לתקופה כוללת של 30 חודשים שמורכב משנתיים מאסר בגין העבירות נושא גזר הדין והפעלת מאסרים על תנאי בני 10 חודשים ו-4 חודשים בחופף ובמצטבר, לאחר שהורשע בשתי עבירות התפרצות לפי סעיף 416(ב) לחוק העונשין ובשתי עבירות גניבה לפי סעיף 384 לחוק העונשין.

3. העותר ריצה שנתיים מאסר בשנת 2002 ממנו קיבל שחרור מוקדם; 9 חודשי מאסר בשנת 2004 ממנו קיבל שחרור מוקדם; חצי שנת מאסר בשנת 2008; שנת מאסר בשנת 2010 ובשנת 2011 ריצה שנה וחצי מאסר ממנו שוחרר שחרור מנהלי.

מסמכים שהיו בפני הוועדה

1. בעדכון לוועדת השחרורים מיום 3.1.18 נכתב שהעותר שווה באגף פתוח -מתקדמים. התנהגותו תקינה, ללא עבירות משמעת, בדיקות שתן נקיות וממשיך לעבוד במפעלים היצרניים של שב"ס.

הוא מתפקד באופן חיובי, הופנה למחלקת גמילה בכלא חרמון ונמצא מתאים, אך בקשת העברתו מתעכבת לאור מצבו הרפואי וצורך באישור גורמים רפואיים נוספים.

2. בחוות דעת שב"ס לוועדת שחרורים מיום 9.10.17 נכתב שהעותר בן 61, גרוש ואב לשני ילדים, תושב ---. הוא אינו בסבב חופשות, ללא עבירות משמעת, בדיקת שתן שמסר בספטמבר 2017 נמצאה נקיה מסמים.

העותר הוא במקור משכם, קיבל אזרחות לפני 1990 דרך שב"כ, סיים 6 שנות לימוד, ללא רקע תעסוקתי יציב, יש לו בעיות רפואיות בלב, בגין עבר התקף לב וצנתור. ללא חמ"ן שלילי ותפקוד חיובי.
הוא מתפקד כאסיר עבודה במפעל "ציציות", מתמיד בהגעה ומפגין מוטיבציה ורצינות בעבודתו.

3. בדו"ח סוציאלי משב"ס מיום 5.9.17 נכתב שהעותר אינו משולב בחינוך, מועסק במפעל היצרניים של בית הסוהר ונמצא בקשר מעקבי עם העו"ס.

הוריו של העותר נפטרו, הוא חסר תמיכה משפחתית שכן אחיו נמצאים בירדן ובישראל אך הם אינם מכירים בו מאז שגילו שהוא עובד עם השב"כ.

העותר שולל רקע אובדני ופסיכיאטרי והתמכרותי לסמים. קיים אצלו רקע התמכרותי להימורים, טרם מעצרו הוא היה בקהילת "הדרך" אולם עזב מרצונו בשל קושי להתמודד. הוא שפוט בגין התפרצות לדירה וגניבה ומסביר את העבירות על רקע מצב כלכלי קשה.

ההתרשמות היא מאסיר רצידיבסט, המנהל אורח חיים שולי והתמכרותי. הוא מרצה מאסר בגין עבירות רכוש אותן מסביר בקושי כלכלי, ללא גורמי תמיכה, הוצע לו להשתלב בהליך גמילה בבי"ס חרמון אולם הוא אמביוולנטי באשר למעבר לאור ריחוק ממשפחתו, ועד כה לא שולב בטיפול.

העותר משולב באגף מתקדם, מועסק במפעלים יצרניים של שב"ס

ויופגש עם נציגת רש"א בכלא על מנת לבחון תוכנית שיקום בפיקוחה.

4. למרות האמור בדו"ח מיום 5.9.17 בפגישה עם העותר נמסר כי התקבל למחלקה טיפולית ייעודית לנושא בעיית ההתמכרות שלו בכלא חרמון וצפוי לעבור לשם בימים הקרובים בהסכמתו. על כן לא נמצא מתאים להפניה לתוכנית שיקום קהילה בפיקוח רש"א.

5. משטרת ישראל מתנגדת לשחרור העותר שהוא אמנם ללא מידע מודיעיני מתקופת מאסרו אך הוא בעל פרופיל אלמ"ב, שמסוכנותו טרם נבחנה ע"י גורמי טיפול, הוא רצידיביסט, שזכה פעמיים לשחרור מוקדם ושב לסורו.

6. בתוכנית שיקום פרטית של מרכז "התחלה חדשה" נכתב שהעותר הסכים להודות במסגרת הסדר טיעון בשל עבר פלילי מכביד אולם לטענתו הוא לא ביצע את העבירה, אלא "הלבישו עליו תיק".

העותר חולה כרוני, עבר ניתוח לב לפני ארבע שנים ונוטל תרופות באופן יומיומי לטיפול בסוכרת, לחץ דם, שומן בדם, כולסטרול ואולקוס. בשל מצבו הרפואי הוא לא התקבל לטיפול בכלא חרמון, שהוצע לו פעמיים.

עלו אצל העותר רגשות חרטה על מעשיו ותוצאותיהם והוא הביע רצון בטיפול. ההתרשמות היא שהוא זקוק לטיפול משמעותי ואינטנסיבי לאחר ניהול אורח חיים המאופיין בגבולות מטושטשים, מנטליות לא ברורה ואפשרות למשבר זהות של ממש. ראוי לשלבו בטיפול פרטני וקבוצתי שיסייע לו בזיהוי דפוסי חשיבה והתנהגות שליוו אותו לאורך חייו, תוך מתן סיוע וכלים חשיבתיים והתנהגותיים

לשינוי ממשי באורח חייו, וליווי בתחום התעסוקה ומערכת היחסים החדשה עם ילדיו.

תוכנית השיקום של העותר תכלול שילוב **בקבוצה טיפולית למניעת רצידיזם** - קבוצה של אסירים משוחררים דוברי ערבית, פעם בשבוע שעה וחצי של התמודדות עם כישורי חיים, שליטה בכעסים וכיו"ב; **טיפול פרטני** אחת לשבוע בתחום ההתמכרויות ע"י מומחה בתחום, והפנייתו למל"ל, שכן בשל בעיות בריאות אינו יכול לעבוד ועם שחרורו יחל בפניה לביטוח לאומי על מנת להכיר בנכותו ובזכויותיו כחולה. לאחר סיום הליך זה תבחן שוב יכולתו להשתלב בלימודים או עבודה.

החלטת ועדת השחרורים:

1. לא יכולה להיות מחלוקת על כך שהעותר לא עבר בין כותלי הכלא טיפול כלשהו בתחום העבירות שבהן נכשל, דהיינו, בעבריינות רכוש.

2. לחובת העותר 20 הרשעות קודמות, מקצתן בשל עבירות רכוש חמורות כמו שוד, עליו נדון לתקופה של 15 שנה. לחובתו גם שורה ארוכה של עבירות שבל"ר, נהיגת רכב ללא רישיון נהיגה, פגיעה בממלאי תפקיד על פי דין, עבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה או בעת פסילה שחוזרות על עצמן, עבירות כנגד פקודת זכויות יוצרים, התחזות לאדם אחר במטרה להונות ועוד.

3. הואיל ורש"א לא קיבלו את העותר ולא הכינו תכנית בפקוחם, הוא פנה לאפיק של תכנית פרטית במרכז "התחלה חדשה".

בסעיף 13 לתכנית כתבו עורכיה שהעותר מסר שהסכים להודות בבימ"ש במסגרת הסדר טיעון בשל עברו הפלילי העשיר, הגם שלטענתו לא ביצע את העבירה.

דברים אלה מלמדים על כך שהעותר איננו נוטל אחריות על מעשיו ואיננו מביע נזקקות טיפולית, שהרי הוא מנער את חוצנו מעבירות שעליהן נתן את הדין. לפיכך, לא נותר אלא לתהות בקול רם ולשאול מדוע נחוצה תכנית טיפול ושיקום לעותר בפקוח של גורם כלשהו, אם בעצם לא ביצע כל עבירה.

בסעיף 13 לתכנית הנ"ל מוסיפה ומציינת עורכת התכנית כי בדו"ח הסוציאלי שנערך בעניינו נכתב שהוא **"בעל תובנה נמוכה לחומרת מעשיו ונראה כי תולה אחריות ואשמה חיצוניים ומתקשה לקחת אחריות אישית. ניכר כי חש שהמדינה בגדה בו ואיננה מסייעת לו"**.

5. העותר שיתף פעולה בזמנו עם גורמי הביטחון, שילם על כך מחיר אישי מאוד גבוה, שכן משפחתו נטשה אותו וניתקה איתו את הקשרים. המדינה העניקה לו אזרחות והיא מסייעת לו ברם, מאידך, מדובר במי שעל ציר זמן של עשרות שנים מאז 1976, דהיינו למעלה מ-40 שנה ועד לעת האחרונה שולח ידו

בעבריינות רכוש על כל גווניה.

העותר שוחרר פעמיים שחרור מוקדם ממאסרים קודמים שריצה, ולא טופל כדבעי שהרי הוא חזר פעם אחר פעם אל בין כתלי בית הסוהר וריצה מאסרים בשל עבירות רכוש שהיה מעורב בהן.

6. מדובר בעבריין רכוש רצידיביסטי שלא עבר טיפול כלשהו, שהתכנית המוצעת באה רק לתת כיסוי לבקשתו לשחרור מוקדם אבל איננה מהווה מענה לצרכיו הטיפוליים, שכן הוא איננו מביע כאמור לעיל כל נזקקות טיפולית.

7. אין נפקא מינה מדוע העותר לא טופל, אם בשל מעשים או מחדלים שלו או בשל מעשים או מחדלים של גורמים אחרים, כאלה שאינם תלויים בו.

8. העותר לא ראוי לשחרור מוקדם, שכן מסוכנותו - בהעדר טיפול כלשהו - לא אויינה, ולא פחתה. בעניין זה הצהרתו לפיה הפיק את הלקח אין די בה.

נימוקי העתירה:

1. הוועדה שגתה בקביעתה כי אין משמעות לשאלה מדוע העותר לא השלים הליך טיפולי, אם בשל טעמים הנוצצים בו או בשל גורמים שאינם בשליטתו.

2. העותר עומד באמות המידה אשר נקבעו לשחרור מוקדם ולא נשקפת מסוכנות משחרורו: תפקודו במהלך המאסר חיובי, אין לחובתו עבירות משמעת ומידע מודיעיני וכן נבנתה עבורו תכנית שיקום להמשך טיפול מחוץ לכותלי בית הסוהר במרכז "התחלה חדשה".

במהלך המאסר הוכיח העותר כי הוא שינה דרכיו, מוסר בדיקות שתן נקיות, עובד במפעלי בית הסוהר ומתפקד באופן חיובי.

3. במאסרו הנוכחי, הוכיח עצמו העותר כראוי לאמון וכמי שמסוגל לפרוץ את מעגל ההתמכרות לפשע והעבירות הנלוות לה.

4. אמנם זה מאסרו העשירי של העותר, אולם דווקא עברו של העותר, ובעיקר מהלכם של מאסריו הקודמים, מלמדים על התמורה אשר חלה בו.

5. הוועדה לא נתנה משקל מספיק למאפייניו האישיים, למצבו הרפואי ולמחיר האישי הכבד שהעותר שילם בשל שיתוף הפעולה הממושך שלו עם גורמי הביטחון.

6. העותר הביע לכל אורך מאסרו מוטיבציה גבוהה לטיפול, אך בסופו של יום לא התקבל להמשך טיפול בבית סוהר 'חרמון' עקב מצבו הרפואי והבעיות הבריאותיות מהן הוא סובל.
7. אין לזקוף לחובת העותר את העובדה שלא שולב במסגרת טיפולית, כיוון שהביע מוטיבציה לקבל טיפול ופנה בבקשות מתאימות אל שלטונות בית הסוהר, אולם בקשותיו סורבו מסיבות שאינן תלויות בו ואינן מצויות בשליטתו.
- דווקא העובדה כי ניצבת בפני העותר דרך ארוכה בהמשך השמירה על התנהגותו הטובה, ושעה שלא שולב בטיפול מתקדם מתאים במסגרת מאסרו - מטה את הכף להמשך שיקומו מחוץ לכותלי בית הסוהר לצורך שימור ומניעת רצדיביזם.
8. המשך הפחתת מסוכנות העותר לטווח הרחוק, תתאפשר רק אם הוא יחל בהקדם תכנית שיקומית מחוץ לכותלי בית-הסוהר, כך ששחרורו יעשה בצורה מבוקרת, תוך המשך טיפול ופיקוח על העותר.
9. יתרת מאסרו של העותר קצרה ביותר ומועד שחרורו המלא יחול ביום 16.9.18. ניתן לנצל תקופה זו להמשך ההליך החיובי בו מצוי העותר, ולראשונה, לאפשר שילובו בטיפול מתאים אשר יעניק לו הזדמנות להשתקם, ובצד זאת, יגשים את האינטרס הציבורי שבהגברת סיכויי מניעת חזרתו של העותר אל מעגל עוברי החוק.
10. במהלך הדיון בפנינו טענה ב"כ העותר שגם אסיר מכחיש הוא בר טיפול, העותר בעל מוטיבציה לטיפול וזקוק לטיפול, גם אם לא בעבירה נושא מאסרו. הוא לא התקבל לטיפול בכלא חרמון בגלל מצבו הרפואי. לטענתה, עברו הפלילי של העותר ישן והוועדה לא התייחסה לנתונים חיוביים של העותר, כמו העובדה שאין לחובתו מידעים.

תגוב המשיב

1. לעותר עבר פלילי כבד שמשתרע על פני 40 שנה, במיוחד בעבירות רכוש.
2. גורמי הטיפול התרשמו שמדובר באסיר רצידיביסט שמתקשה לקבל אחריות ומשליך אותה על אחרים, והכחיש את מעורבותו בעבירות נושא מאסרו.
3. העותר לא הוכיח שהוא ראוי לשחרור שכן הוא לא עבר טיפול במהלך מאסרו, שוחרר ממאסרים קודמים על תנאי וחזר לבצע עבירות, דבר שמלמד על מסוכנותו.

4. גם אם נכונה טענת המשיב שלא התקבל לטיפול בכלא חרמון בגלל מצבו הרפואי, אין בכך כדי להצדיק את שחרורו על תנאי.

דין והכרעה

1. אנו רואים עין בעין עם הוועדה את המסוכנות הנובעת מהעותר כפי שהיא באה לביטוי בעבירות הרכוש נושא מאסרו ובעברו הפלילי מזה 40 שנה, שעיקרו עבירות רכוש ואלימות.

2. העותר שוחרר בזמנו על תנאי משני מאסרים קודמים וגם אם חלף זמן מאז אותם שחרורים, הרי העותר לא ניצל את ההזדמנויות שניתנו לו ע"י בתי המשפט וועדות השחרורים כאשר שחררו אותו על תנאי וכאשר הטילו עליו עונשי מאסר על תנאי, אשר שניים מהם הופעלו בחופף ובמצטבר בגזר הדין נושא מאסרו של העותר.

3. אף אנו, כמו הוועדה, איננו מתעלמים מהתנהגותו התקינה של העותר במהלך מאסרו ומהיותו עובד במפעלי שב"ס, אך אין בכך כדי להצדיק את שחרורו של העותר על תנאי, שכן בכל מהלך מאסרו הוא לא עבר הליך טיפולי בעבירות הרכוש שאותן הוא עובר.

גם אם נכונה טענת העותר שלא שולב בהליך טיפולי בכלא חרמון בשל מחלת הלב ממנה הוא סובל, ואשר מקשה עליו בעלייה וירידה, אין בכך כדי להצדיק את שחרורו, שכן מבלי שעבר הליך טיפולי לא ניתן להפחית את המסוכנות שנובעת מהתנהגותו.

4. מחוות דעת גורמי הטיפול, כמו גם מחוות הדעת של מרכז "התחלה חדשה", עולה שהעותר כפר בביצוע המעשים נושא מאסרו, למרות שהודה בהם בבית המשפט שגזר את דינו, ודי בכך כדי להצדיק את עמדת המשיב שיש בכך נימוק נוסף בגללו לא שולב העותר בהליך טיפולי בכלא חרמון.

5. גורמי הטיפול ורש"א התבססו מהיותו של העותר אסיר רצידיביסט, בעל רקע התמכרותי להימורים שלא טופל עד כה ותמוהה בעינינו נכונותו של מרכז "התחלה חדשה" להכין תוכנית טיפולית לעותר כאשר בסעיף 13 לחוות דעתו הוא כותב שהוא מכחיש את ביצוע העבירות נושא מאסרו והודה רק בגלל עברו הפלילי העשיר.

6. לאמור לעיל יש להוסיף את עמדת גורמי הטיפול מיום 5.9.17 לפיה העותר הוא בעל תובנה נמוכה לחומרת מעשיו, תולה את האחריות לביצועם על אחרים ומתקשה לקחת אחריות אישית עליהם.

כך גם נכתב בדו"ח רש"א, אשר סירבה לקבל את העותר להליך טיפולי בפיקוחה, כי הם התרשמו שהעותר הוא אסיר רצידיביסט שלא טופל עד כה בבעיית ההימורים ממנה הוא סובל.

7. לאור כל האמור לעיל, החלטת הוועדה נושא העתירה היא החלטה סבירה ומוצדקת ולא ניתן להורות על שחרורו של העותר מבלי שיעבור הליך טיפולי במהלך מאסרו עוד טרם שחרורו לתוכנית שיקומית בקהילה.

8. אנו דוחים את העתירה.

ניתן היום, כ"ד אדר תשע"ח (11 מרץ 2018) במעמד ב"כ הצדדים.

דבורה עטר, שופטת

ורדה מרוז, שופטת
סג"נ

אברהם טל, נשיא
אב"ד